

od novega leta naprej, to se pozneje določno oznani.“ — Čeravno sedanji resni časi beletristiki niso mili, vendar je želja upravičena, da zopet na svetlo pride vrli „Glasnik slov.“

* V „Slov. Gospod.“ priobčuje gosp. Fr. Kočevar v Zagrebu, da je našel zanimivo slovstveno zapuščino slavnega Stanko Vraza. — Naj bi kakor koli zagledala beli dan!

Priprosta pesmica od šol.

Zapisal Jernej Pirnat. *)

Ena reč je celó potrebna
V mladosti za ljudi,
Zlasti kmetom hvalevredna;
Al premalo se cení,
Da bi v šolo bolj hodili
Otročiči, bolj se učili,
Ker na svetu ni nič boljšega
Kakor znati kaj koristnega.

Kak je bilo zapuščeno
V naših krajih svoje dni,
Ko še ljudstvo podučeno
V šolskih naukih bilo ni.
Niso znali bukvic brati,
Še veliko manj pisati;
Ker ni bilo še potrebnih šol
V naših lepih krajih tu okolj.

Pa še zdaj nekteri pravi:
„V šolo treba ni hodit’,
Šolo si domá napravi,
Kdor če skrben kmetič bit.
Kdor če priden bit’ na sveti,
Tud’ brez šole zná živeti;
Drog, sekira, motika, plug
Je za kmeta vselej najboljši uk.“

Kakšna hasen iz šole izvira,
Le poslušaj, o kristjan!
Kamor koli človek se ozira,
Bo povsod mu kruhek dan.
Kdor zna pisati in brati,
Moder vselej odgovor dati,
Bo povsod obražtan in spoznan,
Naj že pride v kateri koli stan.

Radi toraj, starši! otroke
Le pustite šolati,
Bodo vam njih pridne roke
Še pomoč v starosti.
Kteri starši to mudijo,
V šolo dece ne pustijo,
Vlomijo na starost sebi vrat,
Smo prepričani že večkrat.

Kaj se enkrat je zgodilo
Očetu nekem, vam povem,
Ki za šolo ni mu bilo,
Da zgled bo staršem vsem!
Sin odraste po svoji volji,
Brez vseh naukov gré okoli,
Oče sam ga tud’ podučil ni,
Kaj pa zadnjič ž njim se prigodí?

Se mladenči razujzdani
Med seboj pohujšajo,
Sin se s takimi seznani,
Večkrat tud’ se stepejo.
Doprinaša hudobije,
Zadnjič en’ga celó ubije,
Da med tolovaje odbeží
In v divjosti kmal’ jih prekosí.

Oče gré po nekem poti,
Kraj je zlo samotni bil,
Roparji so prišli proti,
Znan mu ni nobeden bil.

Sin njegov je tud’ med vsimi,
Najhudobniši med njimi,
Vgleda svojega očeta tam,
Spomni se na svoj pregrozni stan.

Sin k očetu brž priteče,
Mu pokaže velik hrast,
Doli mu ga pripognit reče.
Oče hrasta močno rast
Gleda, reče: „Prazne želje
So mi storit’ tvoje povelje,
Drevce malo, šibo leskovo
Ukloniti bi pač lahko bilo.“

Sin pa reče: „Oče, glejte,
Bi učili prav nekđaj
Mene bili malo dete,
Zdaj ne bil bi tolovaj!
Hrast ne dá se več ukloniti,
Jez tud’ več ne spokoriti,
Upij do nebes prelita kri,
Pod nogami že pekel gorí!

Kajn nesrečna predpoda
Mojega življenja je,
Oh! in strašna nja osoda
Tudi v peklu čaka me.
Oče! oba sva tega kriva,
Prav je, oba da tud’ goriva“, —
Sin hudobni besno zagromí,
Slja morije mu z oči kipí.

Z drzno roko sam zabode
Nož očetu v srce.
Starišem vsem v strah naj bode,
Ki otrok ne podučé,
Vso pusté jim trmo voljo,
Čas za vse je, le za šolo
Ga nikdar ni, in v grdo smet
Zvrže se mladosti žlahni cvet.

Morebit mi kdo poreče:
„Šola tud’ nič prida ni,
Večkrat otrok v šolo teče,
Pa se nič ne naučí.“
Al tud’ ti trs obrezuješ
In vinograd obdeluješ,
Vendar vsaki trsek ne rodi,
Ravno tak v šoli se godí.

Če je trsje tud’ opleto,
Vendar se še prigodí,
Če je tudi dobro leto,
Da vsak trsek ne rodi:
Al vselej tvoja ni krivica,
Če se posuši trtica;
Tak se učenikom tud’ godí,
Če tud’ dobro vsak zmed njih uči.

Včasi uima grozdje vzame,
Če spomlad tud’ ocvetí,
Potlej prazen trst ostane,
In v jeseni grozdja ni;
Tak se v šoli zná zgoditi,
Šolar nauke tud’ zgubiti
Po tovarštvu slabih če ljudi
Zapeljati se poznej pustí.

Naj vam bo priporočeno,
Ljubi starši! prosim vas,
Tudi drugim je rečeno:
Silno drag je šolski čas!
Učenike prav spoštujte,
Šol nikar ne zaničujte;
Lepih naukov je potreben vsak,
Naj je bogat ali siromak.

Kar se človek v mladosti
K svojem pridu le naučí,
S tem se tudi v starosti
Mnogoteri preživí;
Če se z naukom mlad okinčaš,
S tem za starost se podpiraš,
To, mladenči! k srcu si vzemite,
To si tud’ deklice zapomnite!

Národne pripovedke.

Nabral J. F. St.

Kovač iz Pasjega brda.

Na Pasjem brdu je živel nekđaj kovač, od kterega so stari in mladi veliko povedati vedeli. Hodil je v mladosti po svetu, in prestal veliko hudega. Orožje se je tako dobro naučil kovati, da mu ga ni bilo para na Kranjskem. Kralj Matjaž zvedevši, kaj in kako, ga povabi k sebi, in od zdaj spremlja kralja križem svet. Ko je pa šel kralj v goro počivat s svojo armado, se posloví kovač, in obilo obdarovan se vrne domú.

Dobro in slabo se mu je godilo, kakor je čas nanesel. Bil je sto let star.

Nekega dne sedi na klopi pred hišo, kar prijahajo možiček osla. Obstane pred kovačnico, in prosi kovača, naj mu osla podkuje. Kovač rad dobro stori, in ne tirja nobene plače. „Ce nočeš plačila — reče možiček — prosi me treh reči in uslišan boš.“ Kovač ne vé, kaj bi veselja počel, in prosi, ker so mu hodili zmiraj češnje krast, da bi nobeden ne mogel z drevesa, dokler on ne bo rekel. Drugič naj nobeden ne more, kdor bo na to klop sedel, drugač vstati, da bo on velel. In tretjič, naj ne more nobeden razun njega in pomagavev drugač v kovačnico, kakor skoz okno.

„Kaj misliš — govori možiček — najboljšega nisi prosil.“ Reče in potegne z roko po železnih palicah, ki so pred kovačnico ležale, in koj se spremené v čisto zlato, potem pa jaha naprej.

Popred revni kovač je spet bogat, in živí veselo in zadovoljno. Na zadnje pride smrt, ktera je skoraj na-nj pozabila. Kovač je koj pripravljen ž njo iti, in jo prosi, naj zleze še pred na češnjo; bile so ravno zrele, in jih malo obere, da bota pred še kosila. Smrt spleza na drevo in kovač reče: „Le bodi, le bodi!“ zakaj ni mu še dišalo umreti. Smrt pozoblje vse češnje, in potem se začne postiti, ker ni mogla z drevesa, in trdi kovač jej tudi ni nič dal, tako, da nazadnje sama sebe sné; zato je ni družega kot same kosti. Na zemlji ni umrl nobeden, toraj je bila z ljudmi napolnjena, kakor nikdar še pred. Nazadnje gré kovač, smilili so se mu ljudje, k češnji, in se pogaja s smrtjo. Smrt obljubi, ga nič več iskati; potem jo spustí. Z nedopovedljivim veseljem kosí po zemlji ljudi. Ko se pa nad kovačem ne more znositi, gré in našunta hudiča, naj gré po-nj. Hudič — to se samo vé — je koj pripravljen. Pošlje enega svojih tovaršev k kovaču v kovačnico, ko je ravno s svojimi pomagači po naklu zbijal. „Ti greš z menoj!“ — reče hudič. „Koj, koj, kar koj, gospod peklenšček! Vem, da ste trudni, sedite tje-le na klop!“ Hudič se vsede in počiva. Ko se spočije, reče kovaču: „Zdaj idiva, bo noč!“ — „Precej, precej“ — odgovorí kovač, vzame s svojimi pomagači železne palice in začne hudiča napletati, tako, da je ves klobasast. „Joj, joj, joj — vpije hudič — pustite me, pustite, saj me ne bo več, saj me ne bo več!“ Kovač pa le mlati, da je kaj. Ko ga dobro stepó, in hudič pri svojih krempljih priseže nič več priti, ga spusté vsega razbitega. Ves premlačen prisope v pekel.

To starega šantovca močno zjezi. „Saj ste za nič, saj pravim, moram sam iti, ni drugač.“ Tako se krega,

*) Pesmico to sem v svojih mladih letih popevati slišal od nekega prostega tkalca na visokih Pohorjih. Zatoraj jej, dragi bralci, ne očitajte, ako pogreškov najдете.

se napravi in vzame cel regiment hudičkov seboj. Kovaču je že od daleč dišal. Koj zapre vrata in čaka z vrečo pod oknom. Šantovec prišantá s svojim regimentom in potrka na vrata. Živa duša se ne oglasi. Čez dolgo zavpije kovač skoz okno: „Fantje, hudiči, tisti, ki bo prvi v tej vreči, tega bo kovačeva duša! Ali slišite?“ Hudiči to slišavši, planejo drug čez drugega, in se gnječijo skoz okno. Vsi poskačejo v vrečo. Kovač pa jo zaveže, jo nese na naklo, in začne s svojimi pomagači tako neusmiljeno s težkimi kladvi po hudičih nabijati, da se je v nebesa in pekel razlegalo. Kar morejo nabijajo. O žalostna viža! Hudički vpijejo tako milo milo! „Joj, moja roka; jo, moja noga; jo, moj hrbet; jo, moja glava“ itd. Prisegajo po vrsti, pri vsem, kar jim je ljubo in drago, nič več priti in ga nadlegovati. Kovač jih spusti. Revce, komaj so lezle, tako so bile stepene! Joj!

Spet živí kovač mnogo let veselo in zadovoljno, da se tudi živeti naveliča, in sklene v nebesa iti. Naveže culico in gré, in pride pred nebesa. Prav lepo potrka na zlata vrata. Sv. Peter pokuka, in kovača ugledavši, koj vrata zapre rekoč: „Za-te ni nebes, saj jih nisi nikdar si želel, ampak same neumnosti!“ — Kovač je žalosten, pusti nebesa, in gré — kaj pa je hotel — v pekel. Koj zasledí lepo, široko pot, ktera v kraljestvo peklensko pelje. Ko pa hudič šantovec zvé, da jo kovač iz Pasjega brda v pekel maha, zapové kar koj vrata zapreti, in tiščati na vso moč, da bi kovač ne mogel noter. Mileni kovač pride ves truden do peklenskih vrat, pa so zaprta. Kaj mu je storiti? Hudiči slišavši njegovo mrmranje, se napnú in tako tiščé, zakaj bil je zadnji čas, da jim kremplji skoz vrata pogledajo. Kovač vzame kladvo, in jih zakrivi in pritrdi. — „No, kam bom šel? Nebes ni za-me, v peklu se me bojé, in na zemlji sem se naveličal!“

Gré v mesec brata Kanja in Abeljna mirit, ki se še od nekdanj lasata. Leta in leta ju miri, pa ves trud je zastonj. Naveliča se, in spet sklene v nebesa iti. Spomnil se je, da je enkrat nekemu beraču staro suknjo podaril. Pride do nebes, in potrka na zlata vrata. Sv. Peter odpre in praša, kdo je? „Jez sem, jez — odgovori kovač — prišel sem po tisto staro suknjo, že veš!“ — „Kdo pa si, saj te ne poznam?“

Med tem stopi kovač z desno nogo v nebesa in z levo med vrata, in odgovori: „Ali me več ne poznaš? Jez sem kovač iz Pasjega brda domá na Kranjskem.“ — „Le ven, le ven!“ vpije sv. Peter, in hoče vrata zapreti. Kovač stoka med vratmi, ko sv. Peter pritiska, in res tak viher napravita, da vse pokonci letí. „Pusti ga pusti — reče Bog — naj sedí toliko časa v nebesih na tej suknji, da strohni, potem mora spet ven iti.“ Sv. Peter ga pusti. Naš kovač sedí na suknji, in se veseli med nebeščani. Čez dolgo dolgo let pa suknja vsa strohni, in treba je kovaču kopita pobrati, in iti iz nebes. Kam se hoče revež obrniti? Nikamor ne vé. Ves zamišljen joka zunaj nebes. Kar se spomni kralja Matjaža, kateremu je veliko let zvesto služil, in dobro orodje koval. „K kralju grem, on me mora imeti“, beseduje kovač, in se napravi na pot.

Stari Matjaž se zelo zaveseli kovača, kateri ostane v njegovi votlini in kuje orožje. — Kadar bo pa prišel rešilni dan, takrat bo prišel s kraljem spet na beli dan. Kralj bo peljal svojo armado nad nejeverne kralje, jih bo premagal, in kadar se bo to zgodilo, bo konec svetá.

„Prav žal mi je, da me že takrat ne bo na svetu; ko bi še živel, poznal bi saj starega kovača in kralja Matjaža z dolgo sivo brado.“

Dopisi.

Iz Srbije 12. maja.*) Dr. J. K. — Morebiti me že smatrate za mrtvaca, ker vam že davno nobenega glasa o sebi nisem dal. No, hvala Bogu, še sem živ, vesel i zdrav, kakor sem bil v premili svoji domovini Sloveniji, i molčanja niti sem jaz kriv niti kaka moja lenoba, nego krivi so tega moji mnogi zvanični i nezvanični zdravniški poslovi, ki mi nikdar i nikoli mirú ne dajo. A morebiti da pride tega posla kmalu še mnogo več, kajti politiški barometer ne kaže ravno stanovitnega milega vremena. Skozi i skozi junaški, slavno umreti želeči, po sladki slobodi in nezavisnosti hrepeneči narod srbski ne more i ne sme zabiti stare svoje slave, svojega carstva i svoje veljave pod Dušan-om Silnim. Srbski narod, ki je kroz stoletja za kristjanstvo i slobodo potokoma krv prolival, — ki je lepo Evropo kroz stoletja gnojil s svojim mesom, s svojimi kostmi i s svojo krvjo; ki je ribe evropskih rek i morja pasel kroz stoletja s svojim mesom, ki se je kroz stoletja mučil i boril zmirom i povsod na kopnem i na vodi, dokler ni nestrpljivega, človeku nedostojnega jarma sužnosti zlomil na svojih širokih plečih s svojo hrabro mišico, še čuti v svojem zdravem telesu moči dovolj, da že zlomljeni jarm celó s pleč izbacne i bosom nogom gazi, da mu kristjanska, nehvaležna Evropa, ki jo je Srbin s svojimi prsi turške sužnosti rešil, tega storiti ne zavira. Kristjanska Evropa, ktera kakor Srbin pravi: „na zapadu Kristusa moli i ubožava, na jutrovem mu pa v obraz pluje i ga zasramuje“, kristjanom na jutrovem nikake civilizacije i kulture ne privošči, da na slobodo še misliti ne smejo!

Brez primera bistri, neutrudljivi, pohlevni i miroljubivi bratje Bulgari — najbolji i najumetnejji poljedelci na jutrovem — se spominjajo nekdanje svoje slave, svoje sile, veličine i sreče. Njim je grozno težko, da ne morejo i ne smejo po svoji bistri pameti i želji, po svojih neutrudljivih žuljevih rokah svojo plodno, prekrasno domovino v lep raj spreobrniti. Pridnemu Bulgarinu je težko i mora biti njemu krivo, da mu leni Turčin plod njegovega truda i njegove muke vzame, kedar hoče i kolikor hoče. Bolgarin ima glavo polno darov, miren je i pohleven, srce mu je polno poštenja, roke so mu neutrudljive. On je pravi i verni sin svoji dobri majki zemlji, ktero s silnim trudom i krvavimi žulji noč i dan, leto i zimo vlažava i primorava, da mu rodi stoterno. Ako zemlja nikomur kruha ne dá, trudoljubivi i umetni Bulgarin jo prisili, i prosi Boga, da mu ga dati mora, vselej i vsakrat, v suši i deževji! Bulgarin si takrat še najbolj svoj žep polni, kedar zemlja ne rodi ljudem, ki ne umejo ali nečejo zemljo k plodu siliti! — O neutrudljive bulgarske roke, vkovane v težke verige sužnosti, i prebistre bulgarske glave brez šol i vsakega poduka, ve delate čudo čuda i čudeže! Kaj bi še le bili, da ste slobodni i podučeni! Kristjanska Evropa! kaj delaš, kaj misliš, da mora najbistrejši rod človeški v verigah sužnosti vkovan biti, i da mora najplodnija zemlja, ki bi lahko raj in ponos tvoj bila, pusta ležati! „Kamor Turčin z nogo stopi, tam se zemlja suši i trava ne raste!“ Kamor Bulgarin z roko žokne, tam zemlja ozeleni i rodi stoterno!

Da tudi viteški Grci hrepenijo po krvavo zaslužení slobodi i po sladkem bratskem zedinjenju kažejo njih slave-, čuda- in mukepolna dela na Kritu.

V sultanovem carstvu so vsi narodi v največi nezadovoljnosti; povsod kipí, povsod je strašna silna žar pod neugasljivim pepelom krvavo zaslužene slobode in srdite razkačenosti. Kdaj ta po vsem sultanovem car-

*) Dopis od 12. maja došel nam jo 7. dan t. m.